

Keskkonnaühenduste ja Keskkonnaministeeriumi traditsiooniline ümarlauakohtumine

04. märts 2010
Tallinn

Osalesid:

Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO):

Rainer Rohtla, EKO koordinaator
Kaja Peterson, SEI Tallinn
Erik Leibak, Eestimaa Looduse Fond
Triinu Vaaba, Eesti Roheline Liikumine
Toomas Kukk, Pärändkoosluste Kaitse Ühing
Tea Nõmmann, SEI Tallinn
Piret Kuldna, SEI Tallinn

Eesti Looduskaitse Selts (ELKS):

Jaak Jaaku

Eesti Looduseuurija Selts

Toomas Tiivel, Eesti Looduseuurijate Selts

Keskkonnaministeerium:

Rita Annus, kantsler
Rein Raudsep, nõunik
Valdeko Palginõmm, keskkonnakorralduse osakonna juh. kt
Rainer Persidski, keskkonnakorralduse osakonna peaspetsialist
Maris Malva, keskkonnakorralduse osakonna peaspetsialist
Timo-Mati Pall, keskkonnakorralduse osakonna spetsialist
Agnes Jürgens, avalike suhete osakonna nõunik
Kersti Kikkas, avalike suhete osakonna peaspetsialist

Keskkonnaamet

Taimar Ala, peadirektori asetäitja
Irma Pakkonen, keskkonnakorralduse peaspetsialist

Koosolek toimus Keskkonnaministeeriumis, Tallinn, Narva mnt 7a

Koosolek algas kell 11.00

Koosolek lõppes kell 13.45

Koosoleku juhataja: Rita Annus

Koosoleku protokollija: Kersti Kikkas

11.00 Rita Annus avab ümarlaua. Tervitab kõiki kokkutulnuid, teeb teatavaks ümarlaua päevakorra. Vabandab, et keskkonnakorralduse asestantsler Olavi Tammemäe on puhkusel, ega saa ümarlaual osaleda, teda asendab nõunik Rein Raudsep. Tutvustab koosolijatele ministeeriumi uut keskkonnakorralduse osakonna juhatajat Valdeko Palginõmme.

PÄEVAKORD:

11.00 - 12.15	Keskkonnamõju hindamise kvaliteedist ja seda mõjutavatest teguritest - (Kaja Peterson, SEI)
12.15 - 13.15	Keskkonnaministeeriumi prioriteetid 2010 aastal – (Rita Annus)
13.15 - 13.45	Algatatud küsimused ja arutelu edaspidiste ümarlaua teemade üle

1. KESKKONNAMÕJU HINDAMISE KVALITEEDIST JA SEDA MÕJUTAVATEST TEGURITEST - Kaja Peterson, Säästva Eesti Instituudi programmijuht

Kaja Petersoni ettekande slaide vt. käesoleva protokolli **LISA 1**.

Ettekandele järgnesid küsimused-vastused.

Valdeko Palginõmm: Ettekanne oli keskkonnamõju hindamisest (KMH). Keskkonnamõju hindamine jaguneb kaheks: keskkonnamõju strateegiliseks hindamiseks (KSH) ja keskkonnamõju hindamiseks kitsamas mõttes. Ettekandes ei olnud kogu aeg aru saada, kumba parasjagu mõeldakse. Küsimused, vastused ja protsendid peaks veel üle vaatama.

Kaja Peterson: Printsiiibis tegelevad KSH ja KMH sama küsimusega erineva üldistuse tasemel. Küsitluse tulemused näitasid, et rohkem aega tuleks planeerida protsessi algusesse, eelhindamisse. Kui programm on 4-6 lk pikk, sellel puuduvad tiitelleht ja sisukord, siis ei saa seda käsitleda tõsiselt võetava dokumendina. Oleks vaja protsessi alguses pikemalt ette mõelda, millise meetodikaga mõjusid määrama hakata. Ka need küsimused, mis tõstatatakse aruande puhul, viitavad enamasti programmile, selle nõrkusele. Eelhindamise ja programmi faas võiksid olla tõhusamad ja sisukamad ja sellesse faasi võiks rohkem aega panustada.

Tea Nõmmann: Kas sa pead silmas, et asjaosalisi ei kaasata ja pärast saavad nad kommenteerida, et üht või teist külge ei ole analüüsitud.

Kaja Peterson: Programm läbib samasuguse avalikustamise kui aruanegi. Avalikustamise mõte on selles, et laekuva informatsiooni pinnalt oleks võimalik välja tuua mõjud ja mõjutatavad. Praegune seadusandlus selle võimaluse annab. Küsimus on selles, kas see on piisav või peaks olema programmi koostamisse kaasatud rohkem erinevaid eksperte. See omakorda toob kaasa küsimuse, kui detailselt keskkonnamõjusid hinnata. Iga küsimus tekitab mitu uut ja neid tuleb koos vaadata. Niipea, kui võtta terviklahendusest üks komponent välja, võib efekt kaduda. Kuuldavasti valmistab Keskkonnaministeerium ette kontseptsiooni keskkonnamõju hindamise kohta.

Eerik Leibak: Sinu jutust tuli välja, et KMH on tüütu ja tülikas protsess, ja oleks kena, kui õnnestuks seda võimalikult palju vältida. Siin on kaks erinevat võimalust. Esimene

lähenedisnurk tuli sinu ettekandest ilusti välja: otsustaja ebaleb ja järelevalvaja tahab ainult tehnilist tööd teha. Selle tulemusel algatakse protsess ka siis, kui on avalikest huvidest või mõnest muust seisukohast lähtudes selge, et seda tegevust teha ei saa. Tegelik elu näitab, et aruande tulemusena saab asju pehmedada, aga ära ei jää eriti midagi. Mõnel juhul saab hoida kokku aega, vaeva ja raha kui otsus tuleks varasemas etapis. Mõnel juhul lonkab ametkondadevaheline või ka ametkonnasisene koostöö. Teine lähenedisnurk puudutab tegevusi Natura aladel või nende vahetus läheduses. Kui tehtaks ära korralik Natura eelhindamine, siis õnnestuks paljudel juhtudel pikast ja kulukast KSH protsessist loobuda. Natura eelhindamise tulemusel saab määrata, et mingi väike ehitis Natura ala ei kahjusta ja ei ole vajadust täiemahuliseks KSH protsessiks. Mõnel juhul on tulemus muidugi vastupidine – mõju Natura alale on niivõrd oluline, et rajatis mingil juhul tulla ei tohiks.

Rita Annus: Ettekandes oli toodud välja küsitlevate arvamus, et juhul kui keegi teine peale arendaja maksaks ekspertiisi eest, muutuks olukord paremaks. Et arendaja asemel võiks eksperdi palgata kas otsustaja või järelevalvaja. Kaja, kas sa ise pooldad seda seisukohta?

Kaja Peterson: Pakkusin välja erinevaid variante. Soov on, et edaspidi eksperdi ja arendaja vaheline sõltuvus ehk vahetu suhe kaoks. Üldiselt oldi seisukohal, et KSH kulud peab kandma arendaja. Samas mõned arendajad, kes meie ankeedile vastasid, leidsid, et detailplaneeringute puhul võiksid kulud jaguneda arendaja ja otsustaja vahel.

Valdeko Palginõmm: Selline süsteem on Eestis korra töötanud 1990-ndate algul. Inimene pöördus Looduskaitse Valitsusse, sealne ametnik otsustas, kas on vaja ekspertiisi ja nimetas hinna. Arendaja maksis nõutud summa Looduskaitse Valitsusele, kes otsis pädeva eksperdi ja maksis talle. See kord muudeti ära, kuna ametnikule jäi liiga suur otsustamisõigus: määras, kas ekspertiisi on vaja, leidis eksperdi, võttis töö vastu ja tegi otsuse. Hiljem anti ekspertiisiõigus sõltumatutele litsentseeritud ekspertidele. Meil on ju ka sellised institutsioonid nagu notar või kohtuekspert, kes on kindlalt sõltumatud. Ka ekspert võiks saada sellise volituse, et vastutab tehtud ekspertiisi eest kuni kohtuni välja.

Rita Annus: Mina arvan, et see, kes kellele maksab ja kuidas raha liigub, ei muuda sõltumatust. Sõltumatu institutsiooni hea nimi sõltub sellest, kuidas ta oma tööd teeb. Probleem on selles, et me ei võta eksperte vastutusele. Me ei ole seda kordagi teinud. Sisuliselt puudub litsentseerimisel igasugune mõte. Litsentseerimise mõte on tagada litsentseeritava adekvaatus. Kui ekspert saab esitada oma ekspertiisiga arendajale põhjendamatult soodsa seisukoha, siis ei ole tegelikult vahet, mis teed pidi raha liigub.

Kaja Peterson: Probleem on nii pädevuses ja kui sõltumatuses. Ekspert võib olla küll pädev, kuid ei pruugi olla sõltumatu. Litsentseerimine lahendab pädevuse küsimuse, kuid ei lahenda sõltumatu otsuse küsimust. KMH eksperte peetakse suhteliselt pädevateks. Probleeme on litsentseerimata KSH ekspertidega – me ei tea nende tausta ega kvalifikatsiooni. Nemad peavad tõestama end turul ja see ongi nende jaoks ainus pädevuse garantii. Sõltumatus on hoopis teine asi. Eksperdilt eeldatakse, et ta võtaks ühiskondlikud, paikkondlikud, püsi- ja muutuvad väärtused ka arvele lisaks objektiivsele informatsioonile. Ekspert saab seda teha läbi analüüside, läbi uuringute. Tema isiklik panus sellesse, et hakata suunama KOV-i, maakonna või riigi mingisuguse valdkonna väärtusi ei ole õige ja seda ei taha eksperdid teha. Otsustaja on see, kes peab neid väärtusi arvestama ja suunama. Ekspert saab olla sõltumatu siis, kui ta on vabastatud väärtuste suunamise alasest tegevusest. Ei ole asjakohane kaevata eksperte kohtusse selle eest, et nad avalikke huve arvesse ei võta. Avalikud huvid peavad arvesse võetama otsustaja otsuses. Eksperti antud objektiivseks informatsiooniks võib olla ka subjektiivse informatsiooni analüüs, aga ekspert ei saa sõlmida kokkuleppeid ega kompromisse erinevate huvigruppidega ja riigiasutustega. Praegu on eksperdile pandud liiga suur kohustus ja antud liiga suur õigus.

Rein Raudsep: Mõned kommentaarid. Kaalutlemine on 10 aastat probleemiks olnud. Kaalutlemine vajab nii pädevust, tahtejõudu kui sõltumatust. Ilmselt on vaja täiendavat koolitust. Nii eksperte kui järelevalvajaid on koolitatud, kuid ilmselt tuleb seda veel teha. Huvitav seisukoht Kaja ettekandes oli see, et järelevalvaja peaks algusest peale rohkem protsessi sekkuma. Kui avalikult pannakse välja nii KMH programm kui aruanne, siis ta muidugi sekkub. Ma olen arvamusel, et järelevalvaja on tegelikult vajadusel üsna palju sekkunud protsessi alguses, mitte ainult siis, kui temani jõuab programmi või aruande eelnõu. Mis puutub ekspertidesse, siis on minult siinsamas ümarlaval küsitud, kui palju me oleme ekspertidelt tunnistusi ära võtnud. See ei ole meie eesmärk. Ühel korral oleme püüdnud seda teha, aga seaduses olid lüngad, mis seda ei võimaldanud. Kindlasti tuleb süsteemi täiustada. Tihtipeale ei ole küllaldase põhjalikkusega vaadatud, mille eest isikule litsents antakse, arvestatakse vaid tema eelmisi töid, praktikat. Mis puutub tegevuste ära jätmisesse, siis selle tõttu pole küll midagi ära jäänud, et KMH aruandes on öeldud, et seda ei saa teha. Küll aga on juba varases staadiumis olnud vastuseis nii suur, et arendaja on loobunud. Konkreetsed näited: Ääsmäe prügila – Ragn Sells loobus, Loo alevik – Talter loobus I taotlusest. Praegu on löögi all Nabala piirkonna kaevandamisloa taotlejad. Loodetavasti tänu kontseptsioonile meie KMH ja KSH süsteem täiustub.

Irma Pakkonen: Kaja ettekannetest on enne ka välja tulnud, et järelevalvaja tegutseb üksi. Lisaks koolitustele tuleb tagada ta seda, et erinevate valdkondade spetsialistid teeksid omavahel koostööd. Üks inimene ei suuda olla kõikides valdkondades pädev ning selleks, et kõik asjaolud saaks arvesse võetud, tuleb omavahel suhelda.

Piret Kuldna: Olen nõus, et ekspertide litsentseerimine on väga oluline ja see tuleks muuta veelgi rangemaks ja tõhusamaks. Seetõttu oleks huvitav kuulata ka Keskkonnaministeeriumi plaane. On olnud juttu valdkondade korrastamisest ja ülevaatamisest, mille järgi ekspertidele litsentse antakse. Millised plaanid järgmiseks aastaks on ja kui kaugel see töö on?

Timo-Mati Pall: Meil on plaanis sel aastal tegevusvaldkonnad ja mõjuvaldkonnad üle vaadata.

Pärast esimest päevakorrapunkti lubas koosoleku juhataja lahkuda Keskkonnaameti töötajatel taimar Alal ja Irma Pakkonenil ning KKM keskkonnakorralduse osakonna töötajatel Timo-Mati Pallil, Maris Malval ja Rainer Persidskil.

2. KESKKONNAMINISTEERIUMI PRIORITEEDID 2010 AASTAL – Rita Annus, Keskkonnaministeeriumi kantsler

Ümarlauast osavõtjatele jagati väljatrükid kõikide Keskkonnaministeeriumi sisuosakondade tööplaanidest 2010. aastaks, kus olid välja toodud tööülesanded ja tähtajad. Vt LISAD 3-12.

Rita Annuse ettekande slaide vt. käesoleva protokolli **LISA 2**.

Ettekandele järgnesid küsimused-vastused.

Kaja Peterson: Mina tean kahest kontseptsioonist: ehitusmaavarade kontseptsioon ja keskkonnamõju hindamise kontseptsioon. Kontseptsiooni mõte on tuua mingit muutust. Kuidas see haakub keskkonnaõiguse kodifitseerimise ajakava ja sisuga?

Rita Annus: Erinevates osakondades tegeldakse erineval määral keskkonnaõiguse loomisega. Kodifitseerimine ei tähenda lõplikkust. Maapõue, keskkonnamõju hindamise ja merekeskkonnakaitse valdkondade osas on töögrupiga kokkulepe, et kuna meil on plaanis neis kontseptuaalselt uus lähenemine pakkuda siis nende valdkonna kodifitseerimisega otseselt ei tegelda, küll aga peame oma regulatsiooni väljapakkumisega arvestama selle sobitumisega seadustiku struktuuri. Ei toimu ju põhimõtteliselt uue õiguse kirjutamist, ühtlustatakse teksti ja mõisteid, otsitakse vastuolusid ja mõningates kohtades ka pakutakse uusi lahendusi.

Tea Nõmmann: Kuidas Maapõue kontseptsiooni protsess käib? Kas järgneb täiendavaid uuringuid?

Rein Raudsep: Eesti maavarade komisjon on seda avalikustanud ja saanud palju ettepanekuid. Kui oleme ettepanekud arvesse võtnud, avalikustame uuesti. Täiendavaid uuringuid ei järgne.

Kaja Peterson: Mis tüüpi dokument Merestrateegia on? On see selline, nagu Keskkonnastrateegia või on see arengukava või tegevuskava?

Rita Annus: EL Merestrateegia raamdirektiiv näeb ette, et liikmesriik võtab vastu tegevuskava oma merekeskkonna valdkonna tegevuste kavandamiseks. Raamdirektiiv määrab konkreetsed valdkonnad, mida see tegevuskava peab käsitlema. Peame andma merestrateegiale raami, ei taha algetada arengukava selles mõttes, nagu on seda kirjeldatud Vabariigi Valitsuse määruses. Meile on oluline ka direktiivi täitmine. Strateegiale kaasneb palju analüüsi, seisundi hindamisi, indikaatorite väljatöötamisi.

Tea Nõmmann: Millal te 2011. aasta tööplaani hakkate koostama?

Rita Annus: Tööplaani hakkame tegema septembris, aga kuna see on seotud eelarvega, siis aasta lõpuks seda lukku panna ei saa. Alati on võimalik plaani ka täiendada ja muuta. Võite saata meile täiendavaid ettepanekuid või täpsustavaid küsimusi tööplaani osas.

Tea Nõmmann: 2012. aastal on tulemas Rio+20. Kuidas siin on planeeritud tööjaotus ministeeriumi ja Riigikantselei vahel?

Rita Annus: Säätva arengu planeerimisega tegeleb meie valdkonnas keskkonnakorralduse osakond. Valdkonnaüleste strateegiatega tegeleb analüüsi- ja planeerimisosakond. Riigikantselei on määranud vastutavaks isikuks Allan Gromovi. Minu ettekande eesmärk oli rääkida konkreetselt käesoleva aasta prioriteetidest ja tegevustest. 80% meie tegevustest tulenevad valdkondade arengukavadest ja keskkonnategevuskavast. Meie eesmärk on need kavad ellu viia. Aastaplaan saab sisendi pikaajalistest kavadest. Meie pikemaajalised plaanid väljenduvad ka Keskkonnaministeeriumi arengukavas, mis on veebis pidevalt nelja aastase tsükliga kättesaadav ja mida igal aastal täiendatakse.

3. ALGATATUD KÜSIMUSED JA ARUTELU EDASPIDISTE ÜMARLAUATEEMADE ÜLE.

Algatatud küsimusi ei olnud. EKO tegi ettepaneku piirduda edaspidistel kohtumistel ühe mahukama teemaga, et jääks rohkem aega probleemikäsitleks. Sellega oldi nõus.

OTSUS: Järgmine ümarlaud kutsuda kokku 2010.a mai lõpul või juuni esimesel poolel. Aeg ja teema täpsustatakse ettevalmistuse käigus.

Rita Annus tänas kohaletulnuid ja lõpetas ümarlauakohtumise.

Koosolek lõppes kell 13.45

Koosoleku juhataja

Rita Annus

Protokollija

Kersti Kikkas